

ES urbanistinės politikos kryptys, urbanizuotų teritorijų plėtros tendencijos

Marius Narmontas
Aplinkos ministerija

Directorate-General for Regional and Urban Policy

Iššūkliai, vizijos ir perspektyvos

Bendra Europos ateities miesto vizija:

- ✓ didelės socialinės pažangos vieta, kuriai būdinga didelė socialinė sanglauda, visoms visuomenės grupėms užtikrinamas būstas ir visuotinės socialinės, sveikatos priežiūros ir švietimo paslaugos;
- ✓ demokratijos, kultūrinio dialogo ir įvairovės platforma;
- ✓ žaliosios, ekologiškos aplinkos, regeneracijos vieta;
- ✓ traukos centras ir ekonomikos augimo variklis.

Iššūkliai, vizijos ir perspektyvos

Būsimos Europos miestų ir teritorinės plėtros principai:

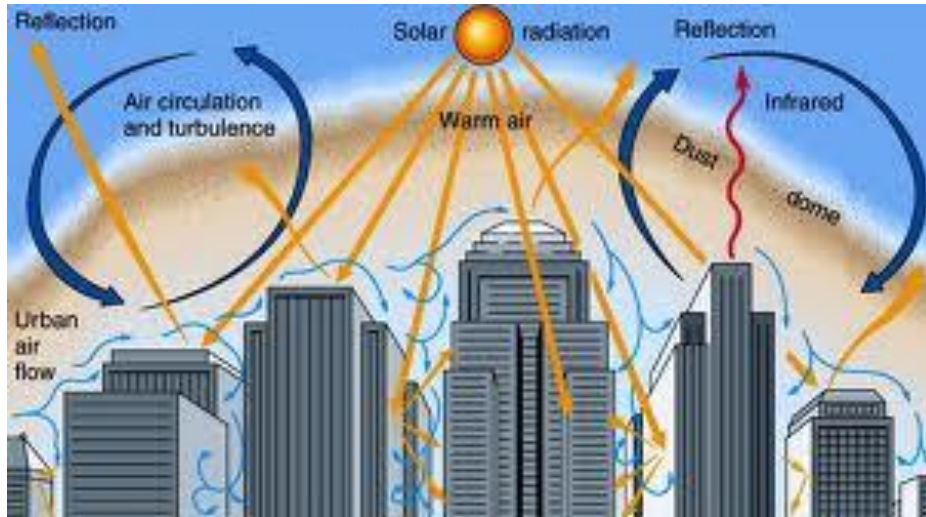
- ✓ miestų ir teritorinė plėtra turėtų būti grindžiama subalansuotu ekonomikos augimu ir teritoriniu veiklos organizavimu, išlaikant daugiacentrę miesto struktūrą;
- ✓ jos pagrindas turėtų būti stiprūs metropolijų regionai ir kitos miestų vietovės, kuriose gali būti teikiamos visiems prieinamos visuotinės ekonominės svarbos paslaugos;
- ✓ jai būdinga kompaktiška gyvenamųjų rajonų struktūra ir ribojamas priemiesčių plėtimasis;
- ✓ miestuose ir aplink juos užtikrinama aukšto lygio aplinkos kokybė.

Europiniam tvarios miestų plėtros modeliui kyla grėsmė

Europiniam tvarios miestų plėtros modeliui kyla grėsmė

Europiniam tvarios miestų plėtros modeliui kyla grėsmė

Europiniam tvarios miestų plėtros modeliui kyla grėsmė

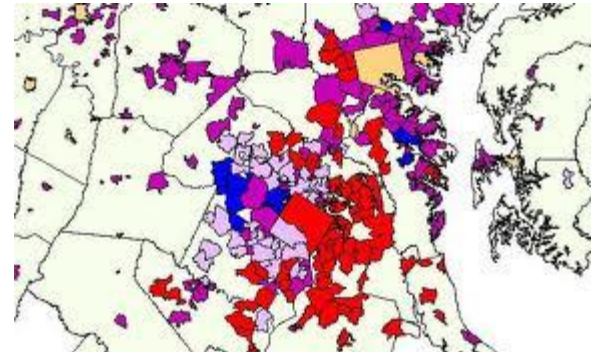
Europiniam tvarios miestų plėtros modeliui kyla grėsmė

Sprendimai

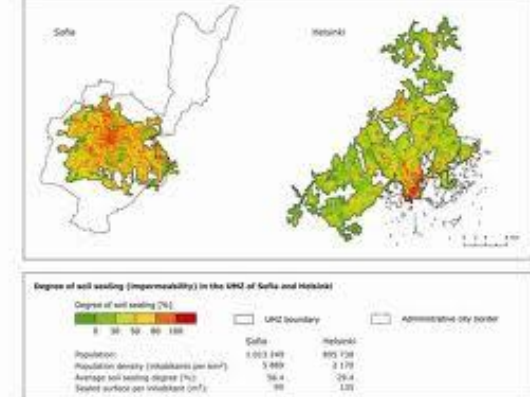
- ✓ problemas reikia spręsti kaimynystės politikos lygmeniu, ir platesniame teritoriniame kontekste
- ✓ plėtoti patikimas žinių bazines (ESPON, „Miestų auditas“ ir „Miestų atlasas“ ir t.t.)
- ✓ skatinti inovacijas, padedančias siekti su ateities miestais susijusių tikslų
- ✓ išnaudoti socialinės ir ekonominės, kultūrinės, kartų ir etninės įvairovės, kaip inovacijų šaltinio, potencialą
- ✓ kurti šeimoms ir pagyvenusiems asmenims patogius miestus

Sprendimai

- ✓ daugiau dėmesio skirti vargingiems miesto ar šalies rajonams
- ✓ užtikrinti socialinį ir erdvinį judumą ir skatinti užimtumą ir verslumą
- ✓ skatinti pakartotinį žemės naudojimą (miesto regeneracija, atstatymas ar pakartotinis apleistų, neprižiūrimų ar nenaudojamų vietų naudojimas)
- ✓ skatinti miesto žalinimą
- ✓ puoselėti ir tvarkyti viešąsias erdves ir teikti visiems prieinamas paslaugas

Prioritetas integruotai darniai urbanistinei plėtrai

- ✓ Kompleksinės investavimo strategijos – siekis remti darnią urbanistinę plėtrą kuri siesis su ekonominių, socialinių, klimato kaitos ir aplinkos apsaugos problemų sprendimu
- ✓ Šalys narės privalės skirti mažiausiai 5% ERPF lėšų integruotiems urbanistinės plėtros projektams ir 0,2% pažangiems veiksams tvariai miestų plėtrai, pvz. bandomiesiems, demonstraciniams miestų projektams

Dirvožemio praradimas

Kas yra dirvožemio praradimas?

žemės ūkio, miškų ūkio ir kitų pusiau natūralios gamtos plotų praradimas užstatant statiniais

ES naujas politikos tikslas - Tausiai išteklius naudojanti Europa: jokio naujo žemės naudojimo po 2050 m.

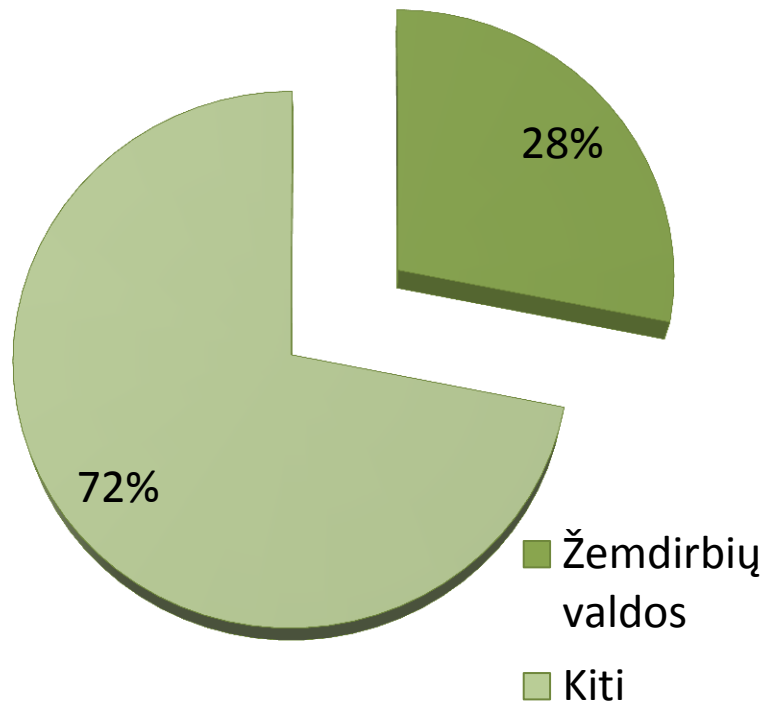
Ką tai reiškia? Antrinis įsavintų teritorijų panaudojimas. Kuriant naujas urbo struktūras, turi būti rekultivuotos apleistos ir nenaudojamos užstatytos teritorijos (pvz., apleista teritorija transformuojama į žemės ūkio ar gamtines teritorijas).

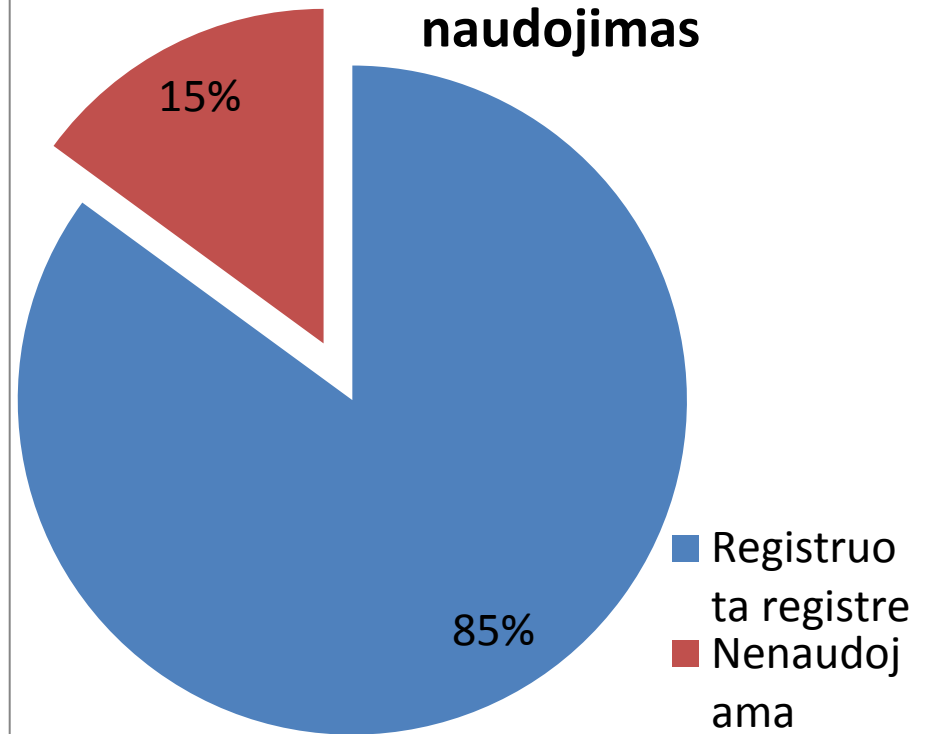
Žemės ūkio žemės naudojimas smunka

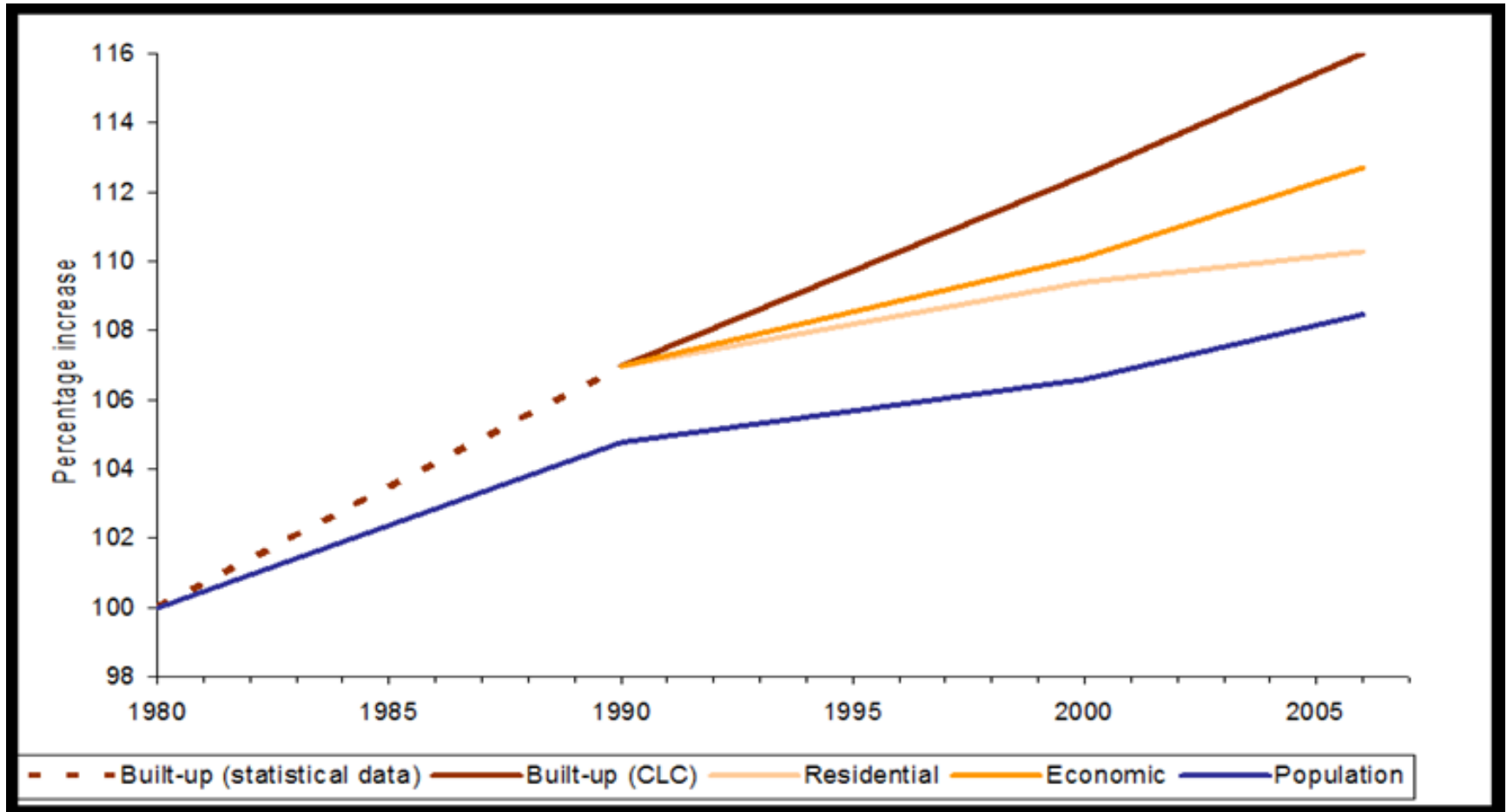
Žemės savininkai

Žemės ūkio naudmenų naudojimas

Dirbamos žemės urbanizavimas

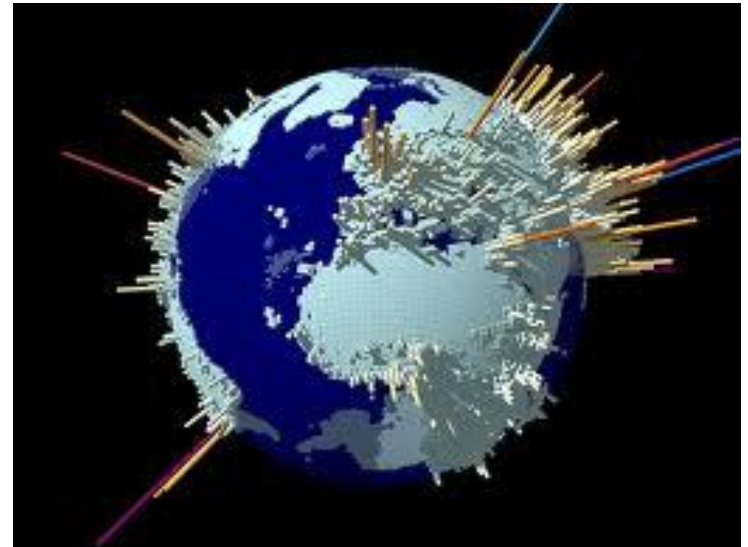
Dirvožemio praradimo tempas lėtėja?

- ✓ 1990-2000: 1000 km²/metai
(275 ha/diena)
- ✓ 2000-2006: 920 km²/metai
(252 ha/diena)
- ✓ Per šį laikotarpį gyvenviečių plotas padidėjo 9%, palyginti su 5% gyventojų skaičiaus augimu

Tendencijos...

- ✓ Nuo 1950 Europos miestai išsiplėtė 78%, o gyventojų skaičius išaugo 33 proc.
- ✓ Erdvės poreikis vienam asmeniui Europos miestuose išaugo daugiau nei dvigubai
- ✓ Lietuvoje teritorijų planavimo dokumentuose plėtros teritorijų suplanuota daugiau nei dabar yra urbanizuota

Transportas

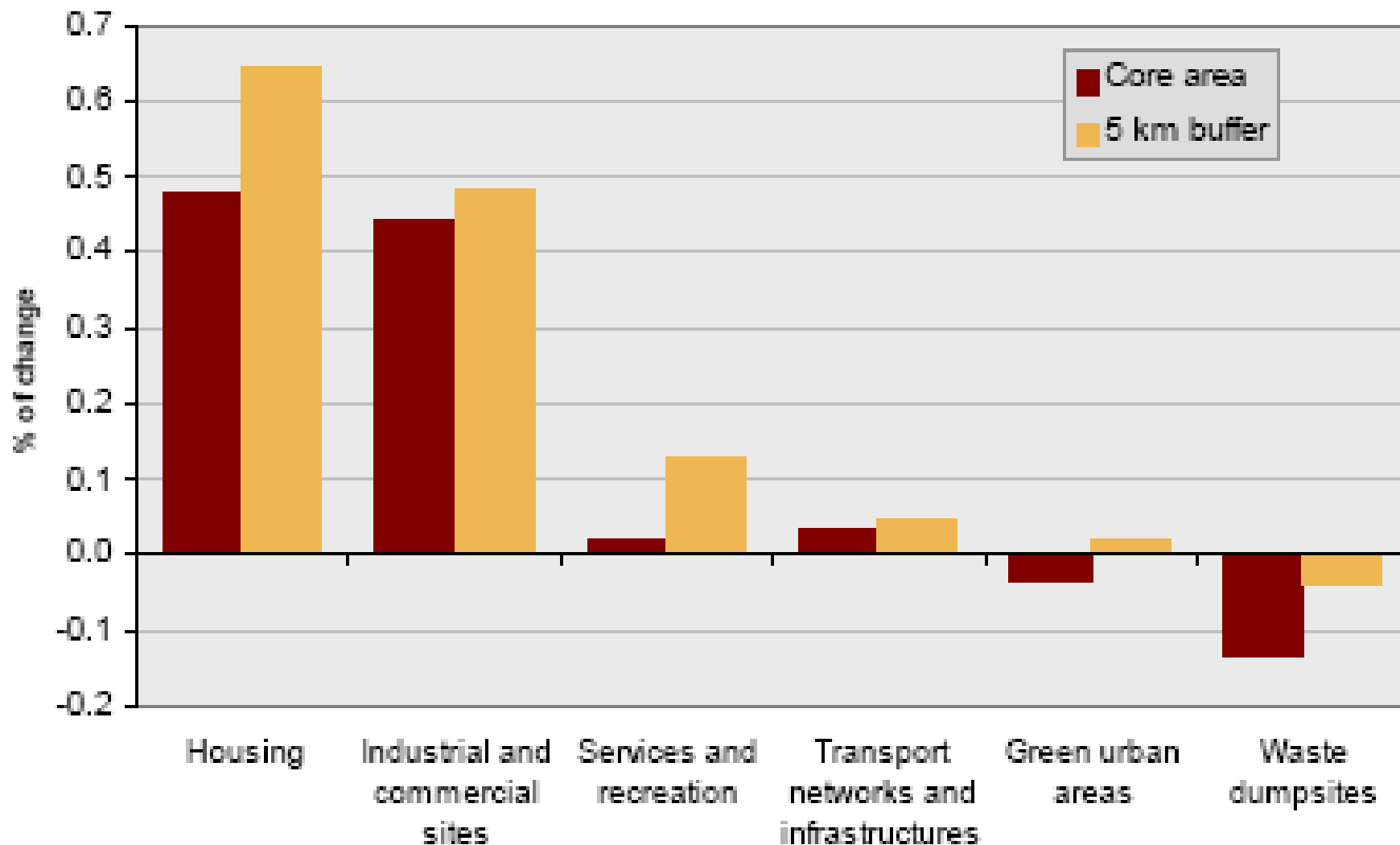
- ✓ Per pastaruosius 20 metų, miestuose automobilių skaičius padidėjo 4 kartus daugiau nei kūdikių skaičius
- ✓ Prognozuojama, kad 2030 m. miestuose transportu bus nuvažiuojama 40 % daugiau kilometrų lyginant su 1995 m.
- ✓ ES 1990-2005 laikotarpiu nutiesta 10.000 km greitkelių. 2007-13 laikotarpiu planuojama finansuoti 12.000 km kelių tiesimą (20 mlrd. eurų per metus) vien naujosiose ES šalyse.

	annual land take			annual land take per capita		
	1990-2000 [hectare]	2000-2006 [hectare]	growth [%]	1990-2000 [m ² /cap]	2000-2006 [m ² /cap]	growth [%]
Austria	845	1,296	53%	1.1	1.6	48%
Belgium	2,211	459	-79%	2.2	0.4	-80%
Bulgaria	357	691	93%	0.4	0.9	106%
Cyprus		1,706		0.0	23.4	
Czech Rep.	2,042	1,446	-29%	2.0	1.4	-29%
Denmark	1,379	1,582	15%	2.6	2.9	12%
Estonia	435	537	23%	3.0	4.0	34%
Finland		1,865			3.6	
France	15,612	13,714	-12%	2.7	2.2	-17%
Germany	22,016	7,957	-64%	2.7	1.0	-65%
Greece	3,848			3.7		
Hungary	1,409	2,481	76%	1.4	2.4	79%
Ireland	3,410	3,342	-2%	9.4	8.4	-11%
Italy	8,724	8,049	-8%	1.5	1.4	-9%
Latvia	23	164	612%	0.1	0.7	669%
Lithuania	287	472	64%	0.8	1.4	71%
Luxembourg	170	28	-84%	4.2	0.6	-85%
Malta		1			<0.1	
Netherlands	6,834	5,975	-13%	4.4	3.7	-16%
Poland	3,167	1,867	-41%	0.8	0.5	-41%
Portugal	5,039	4,589	-9%	5.0	4.4	-11%
Romania	1,218	1,515	24%	0.5	0.7	29%
Slovakia	762	519	-32%	1.4	1.0	-33%
Slovenia	136	177	30%	0.7	0.9	30%
Spain	13,425	22,885	70%	3.4	5.5	60%
Sweden		2,924			3.3	
UK	4,190			0.7		
EU 27	100,640	92,016	-9%	2.1	1.9	-10%

Sektorių įtaka

Ką daryti?

Atsakymas - tinkamas kompleksinis planavimas padės sumažinti gamtinių nelaimių riziką, sumažinti potvynių riziką, užkirsti kelią dirvožemio erozijai, mažinti šilumos salų poveikį mieste ir t.t.

Esama urbanistinė padėtis ir problemos Lietuvoje

- ✓ Požiūrio problemos (geriausias yra nuosavas būstas, nauja plėtra geriau nei renovacija; tik verslas yra atsakingas už plėtrą; tik savivaldybės atsako už plėtros planavimą ir rezultatus)
- ✓ Sektorinė sistema (mąstymo, finansavimo...)
- ✓ Būklės analizės trūkumas
- ✓ Nepalankios ekonominės sąlygos

Esama urbanistinė padėtis ir problemos Lietuvoje

- ✓ Nusidėvėjusi ir morališkai pasenusi urbanistinė aplinka (neefektyvus, susidėvėjęs būstas...)
- ✓ Demografinės problemos (emigracija, visuomenės senėjimas)
- ✓ Miestų išskydimas (plėtra „ūkininkų“ sąskaita)
- ✓ Infrastruktūros plėtra (1 mlrd. vandens ir nuotekų infr.)

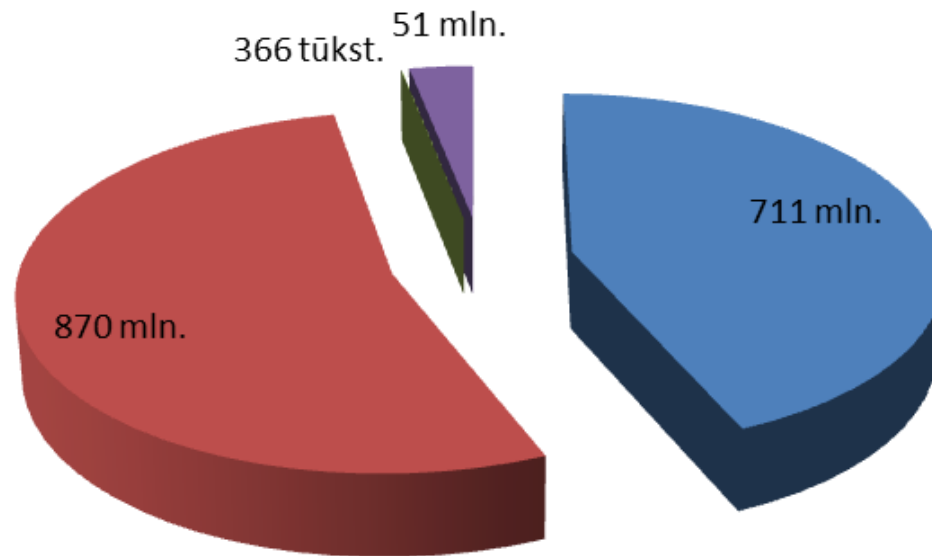
Lietuvos urbanistinė politika

- ✓ LR teritorijos bendrasis planas;
- ✓ Parengti sav. bendrieji planai;
- ✓ Nacionalinė darnaus vystymosi strategija, LR kraštovaizdžio politikos kryptys, Lietuvos būsto strategija, LR architektūros politikos kryptys;
- ✓ Galimybė gauti ES paramą;

ES parama

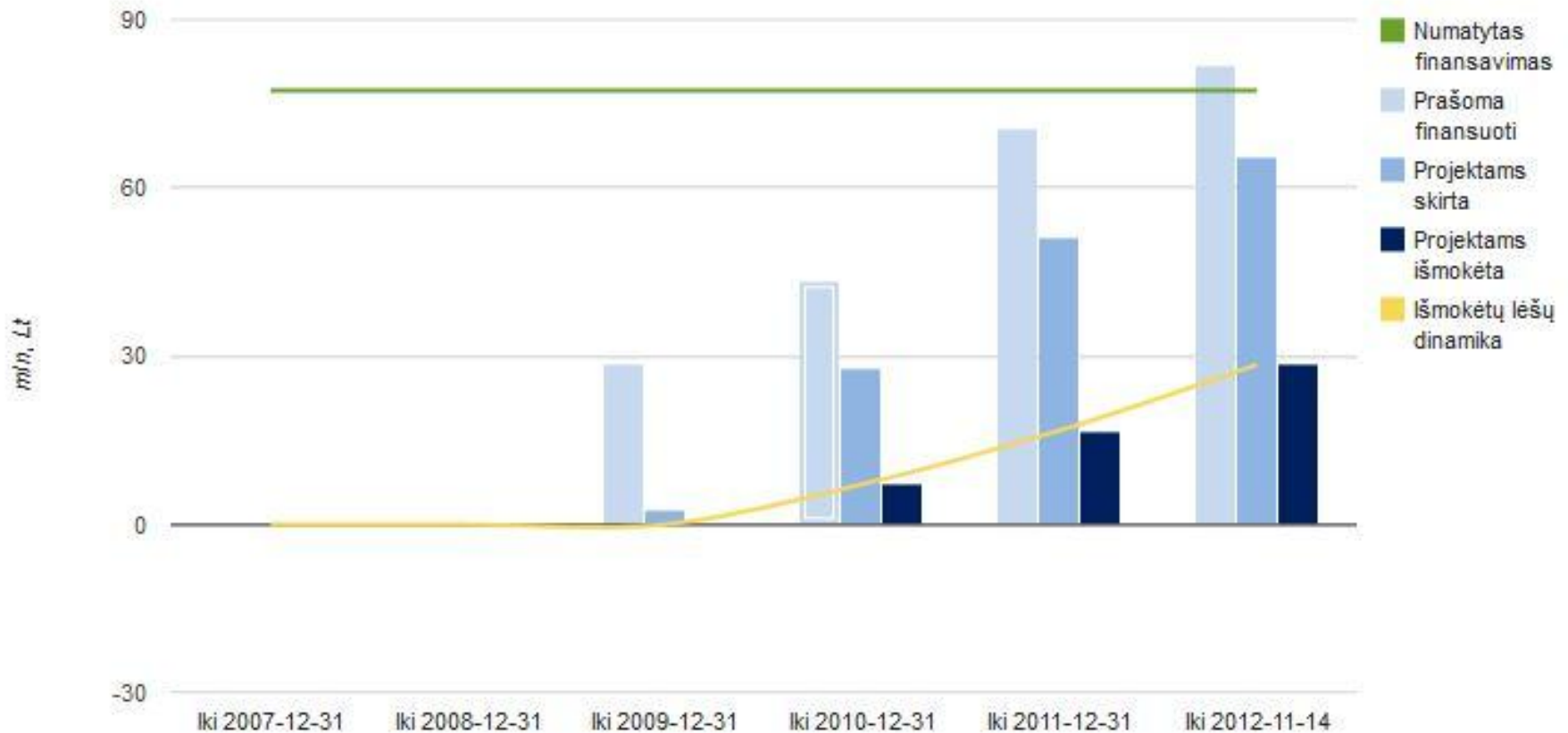
■ Būsto modernizavimas

■ Integruoti miesto ir kaimo vietovių atgaivinimo projektai

■ Švaraus miesto transporto skatinimas

■ Pramoninių vietovių ir užterštų žemės plotų valymas

ES parama teritorijų planavimui 72 mln.

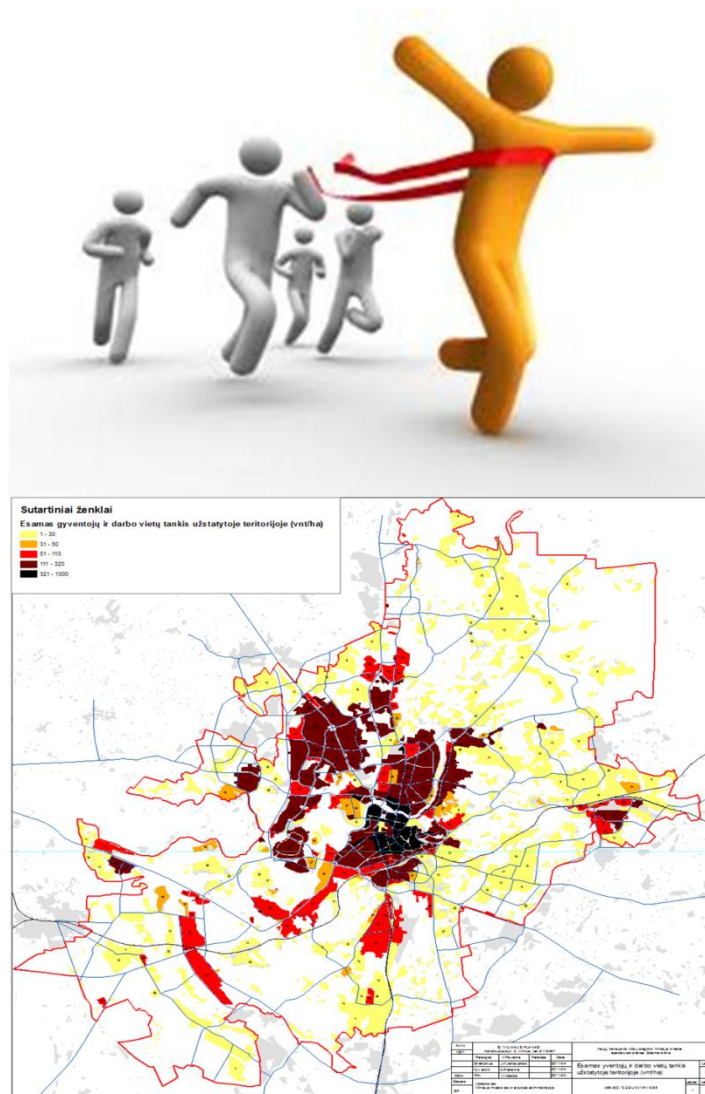
Lietuvos urbanistinė politika

- ✓ Nepatvirtintos urbanistinės politikos kryptys;
- ✓ Tobulintinas teisinis reguliavimas;
- ✓ Finansavimas;
- ✓ Nesukurta stebėsenos sistema;
- ✓ Nenaudojamas mokslo potencialas;
- ✓ Planavimo dokumentai neužtikrina darnaus vystymosi;
- ✓ Mažas dėmesys specialistams – planų rengėjams, norminės bazės kūrėjams, savivaldybių tarnautojams;

Pagrindai ateičiai

- ✓ Kuriama teritorijų planavimo monitoringo (stebėsenos) sistema
- ✓ Kuriamos Teritorijų planavimo dokumentų rengimo ir registro sistemos
- ✓ 2014-2020 finansavimo laikotarpiu numatoma skirti finansavimą teritorijų planavimo dokumentams rengti
- ✓ Parengti Teritorijų planavimo ir Architektūros įstatymų projektai

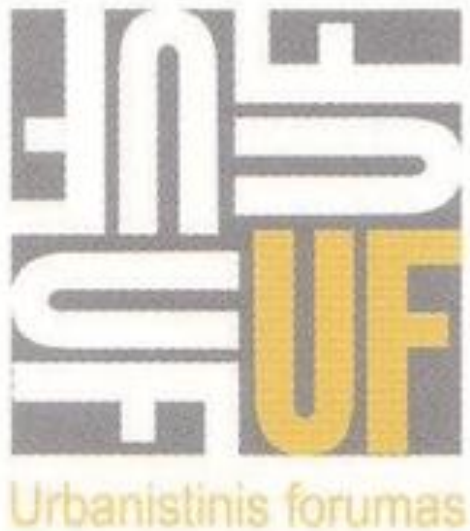
Veiksmų planas

- ✓ Sukurti urbanistikos rėmimo programą
- ✓ Tobulinti teisinį reglamentavimą –
Infrastruktūros įstatymas
- ✓ Derinti strateginį ir teritorijų planavimą
- ✓ Patvirtinti Urbanistikos politikos kryptis,
nustatant siektinų rezultatų rodiklius
- ✓ Įvesti bendrųjų planų ekspertinį vertinimą
- ✓ Planavimą patikėti tik specialistams
- ✓ Pasiruošti ES 2014 – 2020 finansavimo
laikotarpiui
- ✓ Stiprinti teritorijų planavimo sistemą –
prestižas, mokymai, tyrimai
- ✓ Dalintis idėjomis ir skleisti supratimą

Urbanistinių forumų rezoliucijos

Įgyvendinta:

- ✓ Urbanistinis forumas tapo kasmetiniu
- ✓ Naujos redakcijos Teritorijų planavimo įstatymo projektas
- ✓ Architektūros įstatymo projektas
- ✓ tobulinta teisinė bazė

Dar neįgyvendinta:

- ✓ Savivaldai neperduotas žemės valdymas;
- ✓ Nesustiprinti teritorijų planavimo padaliniai;

Nuo ateities miestų priklauso Europos ateitis!

